

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2024-11-22 Nr. 429-234
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) atstovės Y. Y. kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir AB „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

Draudikas ir pareiškėjo atstovė Asmens draudimo taisyklių Nr. 69¹ (toliau – Taisyklės) pagrindu sudarė asmens draudimo sutartį (toliau – Sutartis), kurioje pareiškėjas nurodomas kaip apdraustasis, draudimo laikotarpis – nuo 2024 m. vasario 22 d. iki 2025 m. vasario 21 d. Pareiškėjas buvo apdraustas nuo nelaimingų atsitikimų (įskaitant kaulų lūžius) ir nuo ligos arba darbingumo netekimo.

Pareiškėjo atstovė informavo draudiką apie tai, kad 2024 m. liepos 10 d. A1 kategorijos praktinio vairavimo egzamino metu pareiškėjas krito nuo motociklo ir susižalojo dešinę ranką (*duomenys neskelbiami*).

2024 m. liepos 28 d. sprendimu draudikas pripažino įvykį nedraudžiamuoju, nes įvykio metu pareiškėjas valdė transporto priemonę, neturėdamas vairuotojo pažymėjimo, suteikiančio teisę vairuoti atitinkamą transporto priemonę (Taisyklių 9.8 papunktis).

Pareiškėjo atstovei nesutikus su draudiko sprendimu, draudikas pateiktos pretenzijos netenkino. Draudikas nurodė neteigiantis, kad valdydamas transporto priemonę pareiškėjas veikė pažeisdamas teisės aktus, vis dėlto pareiškėjas įvykio metu galiojančio vairuotojo pažymėjimo, patvirtinančio, kad asmuo turi pakankamai teorinių žinių ir praktinių įgūdžių valdyti transporto priemonę, neturėjo. Draudiko teigimu, jo atsakomybė yra ribojama Sutarties sąlygomis: draudikas nesuteikia draudimo apsaugos, kai įvykis susijęs su transporto priemonės valdymu, neturint atitinkamos kategorijos vairuotojo pažymėjimo.

Kreipimesi į Lietuvos banką pareiškėjo atstovė nurodė, kad pareiškėjas teisėtai, įvykdęs nustatytus reikalavimus, dalyvavo vairavimo egzamine, jo metu pareiškėjas turėjo teisę vairuoti transporto priemonę. Taip pat pareiškėja nurodė, kad pareiškėjas negriuvo kieme, kai susižalojo. Pareiškėja prašė įpareigoti draudiką pripažinti įvykį draudžiamuoju.

Draudikas palaikė ginčijamame sprendime ir atsakyme į pareiškėjo atstovės pretenziją pateiktą poziciją, prašė pareiškėjo atstovės reikalavimą atmesti kaip nepagrįstą.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 44 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka ginčo šalių pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priima sprendimą.

Atsižvelgiant į ginčo šalių nurodytas aplinkybes ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių nesutarimas kilo dėl draudiko sprendimo pripažinti įvykį nedraudžiamuoju.

¹ Nuo 2023 m. birželio 16 d. galiojanti redakcija.

Siekiant išspręsti tarp šalių kilusį ginčą, Lietuvos banko nuomone, būtina įvertinti, ar vien dėl to, kad pareiškėjas įvykio metu neturėjo galiojančio vairuotojo pažymėjimo, draudikas pagrįstai įvykį pripažino nedraudžiamuoju ir atsisakė išmokėti draudimo išmoką.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.189 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią. CK 6.156 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas sutarčių laisvės principas: šalys turi teisę laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises bei pareigas, jei tai neprieštarauja įstatymams.

Svarbu pažymėti, kad Sutartis yra savanoriška, todėl draudikas, vadovaudamasis CK 6.156 straipsnio 1 dalies nuostatomis, tokio pobūdžio sutartyse gali savo nuožiūra pasiūlyti sąlygas, susijusias su teikiamos draudimo apsaugos apimtimi. Nuo pasirinktos draudimo apsaugos priklauso draudikui mokamo atlyginimo už prisiimtus įsipareigojimus, t. y. draudimo įmokos, dydis.

Kasacinio teismo praktikoje yra nurodyta, kad draudimo sutartimi draudimo objektui teikiama draudimo apsauga nėra absoliuti – draudikas, prisiimdamas draudimo riziką, nustato draudimo sutartimi suteikiamos draudimo apsaugos ribas². Draudimo liudijime ir taisyklėse nustatomi atvejai, kurie laikytini draudžiamaisiais įvykiais, taip pat kurie tokiais nelaikytini. Taigi draudiko prievolės išmokėti draudimo išmoką atsiradimas siejamas su draudžiamąjį įvykio fakto nustatymu (CK 6.987 straipsnis)³.

Remiantis Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 2 straipsnio 33 punktu, draudžiamasis įvykis – tai draudimo sutartyje nurodytas atsitikimas, kuriam įvykus draudikas privalo mokėti draudimo išmoką. Teisine prasme draudžiamasis įvykis yra juridinis faktas, t. y. realaus gyvenimo reiškinys, su kuriuo įstatymas sieja teisinius padarinius, konkrečiai – draudiko pareigą išmokėti draudimo išmoką.

Draudimo paslaugų sutartyje nustatyti draudžiamieji ir nedraudžiamieji įvykiai apibrėžia draudiko prisiimamos rizikos mastą, sutarties apimtį ir ribas. Nedraudžiamuoju įvykiu laikytinas atsitikimas, kuris šalių sutarimu nelemia draudiko pareigos išmokėti draudimo išmoką⁴.

Kaip minėta, šiuo atveju pareiškėjas buvo apdraustas nuo nelaimingų atsitikimų, įskaitant kaulų lūžius. Taisyklių B dalis yra skirta asmens draudimui nuo nelaimingų atsitikimų, o B.1 dalis – draudimui nuo traumų.

Taisyklių B.1 dalies 8.1 papunktyje nustatyta, kad, pasirinkus draudimo variantą „Kaulų lūžiai ir išnirimai“ (T1), draudžiamuoju įvykiu laikomas apdraustąjį kūno sužalojimas (trauma) ir (arba) sveikatos sutrikimas dėl kūno sužalojimo (traumos), išvardyti priedo „Draudimo išmokų lentelės“ traumų lentelėje T1.

Taisyklių B.1 dalies 9 punkte įtvirtinti nedraudžiamieji įvykiai, o 9.8 papunktyje nustatyta, kad nedraudžiamuoju įvykiu laikomas „Įvykis, kai Apdraustasis valdė bet kurią savaeigę transporto priemonę ar kitą savaeigį mechanizmą, turintį vidaus degimo arba elektros variklį, būdamas alkoholinio, narkotinio, toksinio apsvaigimo būsenoje ar *neturėdamas atitinkamos kategorijos galiojančio vairuotojo pažymėjimo*, taip pat jei Apdraustasis perdavė transporto priemonės valdymą asmeniui, esančiam alkoholinio, narkotinio, toksinio apsvaigimo būsenoje arba neturinčiam atitinkamos kategorijos galiojančio vairuotojo pažymėjimo. Ši nuostata netaikoma tik tuo atveju, jei transporto priemonę valdžiusio asmens kraujyje alkoholio koncentracija neviršija Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytos leistinos normos ir tai patvirtinta alkokosterio parodymais arba medicininiais dokumentais.“

Kaip minėta, šiuo atveju draudikas atsisakė pripažinti įvykį draudžiamuoju, nes pareiškėjas jo metu valdė motociklą, neturėdamas šią teisę patvirtinančio galiojančio vairuotojo pažymėjimo.

Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo 2 straipsnio 34 punkte motociklas apibrėžiamas kaip dviratė motorinė transporto priemonė (su šonine priekaba arba be jos), kurios vidaus degimo variklio darbinis tūris didesnis kaip 50 cm³ ir (arba) didžiausias projektinis greitis didesnis kaip 45 km/h.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-91/2012; 2009 m. birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-32/2009; 2013 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-215/2013.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-91/2012; 2009 m. birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-257/2009; 2009 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-32/2009 ir kt.

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-316/2013.

Saugaus eismo automobilių keliais įstatymo 22 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teisė vairuoti motorines transporto priemones ar jų junginius su priekabomis, traktorius, savaeigės mašinas, išskyrus šio straipsnio 11 dalyje nustatytą atvejį, suteikiama Lietuvos Respublikoje gyvenantiems ne jaunesniems kaip šiame įstatyme nustatyto amžiaus asmenims, kurių sveikatos būklė yra tinkama vairuoti tam tikros kategorijos motorinę transporto priemonę, traktorių, savaeigę mašiną, mokantiems KET, išmanantiems kitus teisės aktus, reglamentuojančius kelių eismą, mokantiems vairuoti, nustatyta tvarka išlaikiusiems egzaminus ir turintiems vairuotojo pažymėjimą.

Saugaus eismo automobilių keliais įstatymo 2 straipsnio 93 punkte nustatyta, kad vairuotojo pažymėjimas – tai teisės aktų nustatyta tvarka išduodamas dokumentas, kuriuo patvirtinama asmens teisė vairuoti tam tikros kategorijos motorinę transporto priemonę (motorines transporto priemones) ir nurodomos vairavimo sąlygos.

Pateiktame 2024 m. liepos 17 d. (*duomenys neskelbiami*) vyriausiojo policijos komisariato (toliau – (*duomenys neskelbiami*) VPK) nutarime atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą nurodoma, kad pareiškėjas įvykio dieną susižalojo pats, kai AB „Regitra“ aikštelėje A1⁵ kategorijos praktinio vairavimo egzamino metu per stipriai paspaudė priekinio rato stabdį, nesuvaldė motociklo ir nuo jo nukrito. Nutarime taip pat nurodoma, kad pareiškėjas savo veiksmais pažeidė Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. 1950 patvirtintų Kelių eismo taisyklių (toliau – KET) 9 punktą⁶, todėl jo atžvilgiu taikytina administracinė atsakomybė.

Draudikas taip pat pateikė 2024 m. rugpjūčio 16 d. (*duomenys neskelbiami*) VPK raštą, kuriame nurodoma, kad pareiškėjas įvykio metu neturėjo galiojančio vairuotojo pažymėjimo ir laikė praktinio vairavimo egzaminą A1 kategorijai įgyti.

Draudikas pateikė ir AB „Regitra“ raštą, kuriame nurodyta, kad pareiškėjas įvykio dieną praktinio vairavimo egzamino neišlaikė dėl kritinės klaidos: „Egzaminuojamojo daromos vairavimo klaidos ar veiksmai arba neveikimas kelia pavojų kitiems eismo dalyviams. <...> Pusiausvyra ir valdymas. Kritinė klaida. Krenta nuo motociklo arba jį paguldo.“ Egzamino ataskaitoje nurodomas įvertinimas: „Griuvo netikėto stabdymo pratime.“

Įvertinus pateiktus duomenis, darytina išvada, kad įvykis kilo, kai pareiškėjas praktinio vairavimo egzamino metu nesuvaldė motociklo, nukrito ir patyrė kaulo lūžį. Tarp šalių nėra ginčo, kad įvykio metu pareiškėjas neturėjo galiojančio vairuotojo pažymėjimo, o tik siekė jį gauti.

Kaip minėta, pagal Taisyklių B.1 dalies 9.8 papunktį, įvykiai pripažįstami nedraudžiamaisiais, jeigu kyla apdraustajam valdant transporto priemonę, bet neturint atitinkamos kategorijos vairuotojo pažymėjimo. Taigi, remiantis pateiktais duomenimis, įvykis atitiko nedraudžiamojo įvykio sąlygas pagal Sutartį.

Iš abiejų šalių pateiktų paaiškinimų matyti, kad nėra ginčo dėl to, jog pareiškėjas, siekdamas gauti vairuotojo pažymėjimą, buvo įvykdęs teisės aktuose nustatytus reikalavimus ir teisėtai dalyvavo praktinio vairavimo egzamine, jo metu valdė transporto priemonę. Kaip minėta, šiuo atveju, nustatant pagal Sutartį teikiamos draudimo apsaugos apimtį, teisinę reikšmę turi kita Sutartyje konkrečiai įvardinta aplinkybė – ar asmuo įvykio metu turi vairuotojo pažymėjimą, ar ne. Draudikui nustačius, kad pareiškėjas neturėjo vairuotojo pažymėjimo, sutiktina su išvada, kad įvykis kilo, esant nedraudžiamojo įvykio sąlygoms.

Kaip minėta, draudikui kyla pareiga mokėti draudimo išmoką, kai įvykis atitinka draudžiamojo įvykio sąlygas ir neatitinka nedraudžiamojo įvykio sąlygų pagal draudimo sutartį. Draudikui objektyviais duomenimis pagrindus, kad įvykis atitiko nedraudžiamojo įvykio sąlygas pagal Sutartį, darytina išvada, kad draudikui nekilo pareiga priimti kitokio negu ginčijamas sprendimas, t. y. nekilo pareiga pareiškėjui mokėti draudimo išmokos. Atsižvelgiant į minėtas aplinkybes, pareiškėjo reikalavimas atmetinas kaip nepagrįstas.

⁵ Pagal Saugaus eismo automobilių keliais įstatymo 23 straipsnio 1 dalies 2 punktą, A1 kategorija yra susijusi su motociklais, kurių variklio darbinis tūris didesnis kaip 50 cm³, bet ne didesnis kaip 125 cm³, galia neviršija 11 kW, o galios ir svorio santykis ne didesnis kaip 0,1 kW/kg, taip pat triračiai, kurių galia ne didesnė kaip 15 kW.

⁶ KET 9 punkte nustatyta, kad eismo dalyviai privalo laikytis visų būtinų atsargumo priemonių, nekelti pavojaus kitų eismo dalyvių, kitų asmenų ar jų turto saugumui ir aplinkai, nesudaryti kliūčių jų eismui, taip pat siekdami išvengti nuostolingų padarinių arba juos sumažinti privalo imtis visų būtinų priemonių, išskyrus tuos atvejus, kai dėl to kiltų pavojus jų pačių, kitų žmonių gyvybei ar sveikatai arba tokios priemonės padarytų dar daugiau žalos palyginti su ta, kurios būtų galima išvengti.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio Lietuvos banko sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui, prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis